

dem af Trossamfundene.“ Det er i alt væsentligt Venstres gamle Standpunkt i dette Spørgsmaal, i en bekendt Skolebetænkning fra 1872—73 var det vistnok. Det var det socialdemokratiske Standpunkt i Overgangstiden. Det er det Spørgsmaal, som nu drøftes i Skolekommissionen, og det er altsaa Professor J. Oskar Andersens Standpunkt i 1916 for det Tilfælde, at Kirken adskilles fra Staten; om det er Folketingsmand Hr. J. Oskar Andersens Standpunkt i dette Øjeblik, ved jeg dog intet om, da jeg ikke sidder i Skolekommissionen.

Ved Gennemførelsen af dette Lovgivningskompleks mener jeg, at det er paa høje Tid, at vi tager hele dette store Spørgsmaal, som dette Udvalg rejste i 1916, op til Afgørelse. Jeg tror, der blev begaaet en politisk Fejl ved, at man ikke, som vi havde ønsket det, i 1916 greb denne fremstrakte Haand og fik nedsat den Kirkekommission, som man vilde have, eller det nye kirkelige Udvalg og fik det Spørgsmaal taget op til principiel, grundig Drøftelse. Jeg tror, det var en politisk Fejl, som blev begaaet. Jeg arbejdede for at faa det gennemført, men det kunde ikke gennemføres. Jeg tror, at man skulde have gjort det den Gang. Jeg tror, at saa havde det heller ikke været muligt for den nuværende Kirkeminister at faa dette Spor indslaaet paa den Maade, som det her er lykkedes ham. Hvis der havde siddet i Forvejen et kirkeligt Udvalg, som havde taget hele dette Spørgsmaal op til principiel Behandling, vilde det ikke være lykkedes, men det skete nu altsaa ikke. Nu tror jeg, Tiden er kommet i høj Grad. At man fra visse Sider i Kirken, fra virkelig kirkeligt interesseret Side, skulde have noget imod en Adskillelse, kan jeg ikke tro. Spørgsmaalet er rejst fra kirkelig Side. Og det er en bekendt Sag, at Kirkens Adskillelse fra Staten paa ingen Maade plejer at skade Kirken. Den reformerte franske Præst, Pastor Gonin, udviklede forleden Dag under sit Besøg her i Byen, i hvilken Grad Kirken var gaaet frem i Frankrig siden Adskillelsen af Kirke og Stat i 1905, og det gjaldt ikke blot den reformerte, men ogsaa den katolske Kirke. Han viste med gode Eksempler, i hvilken Grad Kirken var gaaet frem netop fra det Øjeblik, Kirken var blevet adskilt fra Staten. Man kan derfor ikke fra kirkelig Side nære nogen Betænkelighed kirkeligt eller kristeligt set.

Der er i disse Lovforslag nogle Enkeltheder, jeg skal dvæle ved. Jeg skal ellers ikke opholde mig ved mange Enkeltheder. Det har været min Opgave væsentlig at skildre Grundkarakteren, drage de store

Linier for den danske Kirkepolitik, dels saaledes, som vi kunde have ønsket den ført, dels saaledes, som den nu søges ført. Nogle af mine Meningsfæller vil tage Ordet om Enkeltheder. Men der er et Par Enkeltheder, som hænger i den Grad sammen med Systemet, at jeg maa dvæle derved. Det er Spørgsmaalet om den kirkelige Valgret, hvor den højtærede Kirkeminister ikke tager den sønderjydske Ordning, at alle, der hører til Folkekirken, har kirkelig Valgret, men hvor man bevarer Tilmelding, idet man ganske vist føjer til, at de, der en Gang er tilmeldt, skal blive ved at være Kirke-medlemmer. Om dette sidste er et egentligt Fremskridt, turde være tvivlsomt. Det turde vist være tvivlsomt, om det er en Fordel, at man faar denne Klump med af alle dem, der en Gang har faaet Valgret, og som nu driver med fra Valg til Valg, naar man for øvrigt ellers opretholder Tilmeldingspligten. Jeg ser, at man tilsyneladende gør Sagen lettere ved at tillade mundtlig eller skriftlig Tilmelding uden Anvendelse af nogen nærmere bestemt formuleret Erklæring. Det skulde maaske være et Fremskridt fra den Appelske Menighedsraadslov af 1912; men ser man efter, hvad den siger, er det dog ogsaa noget tvivlsomt, om det er et Fremskridt. Der er det gode ved den Formular, man nu skal afgive efter Menighedsraadsloven, at den er ganske klart og præcist sognekirkelig, hverken mere eller mindre; den forsøger ikke at gyde et falsk aandeligt eller kristeligt Skin ud over det, der foregaar, men siger ganske klart: Jeg N. N. forlanger som Medlem af Folkekirken min kirkelige Valgret. I Aarene 1900—03 havde J. C. Christensen jo søgt at faa ganske anderledes kirkelige Kauteler, men det lykkedes ham ikke. Det er altsaa et Spørgsmaal, om det er en Fordel at gaa bort fra denne Formular, for den betød ikke saa lidt, og der havde staaet megen Strid om at faa Formularen gjort saa velsignet nøgtern uden noget falsk Skin, uden al Skinhellighed, den værste af alle Former for Religionsdyrkelse efter min Mening. Jeg har Respekt for den ærlige Kristne, og jeg har Respekt for den retskafne Fritænkter, men jeg har ingen Respekt for den skinhellige. Vi skulde nødig søge at ordne vore kirkelige Forhold saaledes, at vi fremkalder det falske Skin, det, som man fra grundtvigsk og fra indremissionsk Side i lang Tid altid forfulgte og bekæmpede — med Rette — som Pesten, fordi det var Kirkens Pest.

Her foreslaar man nu, at man skal tilmelde sig. Men samtidig med, at ikke